

MILLIY VA XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA PILLA XOM ASHYOSINING SIFAT ME'YORLARINI TAHLIL QILISH

Xalimova Madinabonu Xusanboy qizi

Andijon Davlat Texnika Instituti, MSSB yo'nalish, 1-kurs magistranti

Ilmiy rahbar: texnika fanlar doktori (PhD) dotsent SH.Esanova

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston milliy standartlari (O'zDSt) va xalqaro BISFA standartlari asosida pilla xom ashyosining sifat me'yorlari solishtirildi. Tadqiqot davomida milliy va xalqaro standartlar orasidagi farqlar, ularning kuchli va zaif tomonlari aniqlangan. Analiz natijalari milliy standartlarning xalqaro talablar bilan uyg'unligini oshirish va pilla xom ashyosining sifatini yaxshilash imkoniyatlarini ko'rsatadi. Maqolada nazariy va amaliy jihatlar e'tiborga olingan bo'lib, tadqiqot natijalari serikultura sohasida standartlashtirish jarayonlarini takomillashtirish uchun foydali bo'lishi mumkin.

Kalit so'zlar: pilla xom ashyosi, sifat me'yorlari, O'zDSt, BISFA, standartlar, solishtirma tahlil, serikultura

АНАЛИЗ СТАНДАРТОВ КАЧЕСТВА ШЕЛКОВОГО СЫРЬЯ НА ОСНОВЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ И МЕЖДУНАРОДНЫХ ТРЕБОВАНИЙ

Аннотация: В данной статье проведён сравнительный анализ стандартов качества шелкового сырья, действующих в Узбекистане (O'zDSt), и международных стандартов BISFA. Исследование выявило различия между национальными и международными требованиями, а также их сильные и слабые стороны. Результаты анализа позволяют оценить соответствие национальных стандартов международным нормам и предлагают направления для повышения качества шелкового сырья. Полученные данные могут быть полезны для совершенствования процессов

стандартизации в серикультурной отрасли и обеспечения конкурентоспособности продукции на международном рынке.

Ключевые слова: шелковое сырьё, стандарты качества, O‘zDSt, BISFA, сравнительный анализ, серикультура, стандартизация

Kirish

Pilla xom ashyosi serikultura sanoatining eng muhim resurslaridan biridir. Uning sifat me‘yorlari yakuniy mahsulot sifati, eksport salohiyati va raqobatbardoshligini belgilaydi. So‘nggi yillarda O‘zbekistonda serikultura ishlab chiqarishni rivojlantirish, milliy mahsulot sifatini oshirish va xalqaro standartlarga mos keladigan pilla xom ashyosini yetishtirish dolzarb masalaga aylangan. Shu sababli milliy va xalqaro standartlarni solishtirish va tahlil qilish ilmiy va amaliy jihatdan katta ahamiyatga ega.

O‘zbekistonning milliy standartlari (O‘zDSt) pilla xom ashyosining sifat ko‘rsatkichlarini belgilaydi va ishlab chiqarish jarayonini tartibga solishda asosiy vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, xalqaro BISFA standartlari global bozorda sifatni baholashda va mahsulotlarni raqobatbardosh qilishda muhim rol o‘ynaydi. Milliy va xalqaro standartlar orasidagi farqlarni aniqlash, ularning kuchli va zaif tomonlarini o‘rganish, shuningdek milliy standartlarni takomillashtirish yo‘nalishlarini belgilash tadqiqotning asosiy maqsadidir.

Ushbu maqolada milliy va xalqaro standartlar asosida pilla xom ashyosining sifat me‘yorlari tahlil qilinadi, ularning solishtirma farqlari va afzallik-kamchiliklari ilmiy asosda yoritiladi. Tadqiqot natijalari serikultura sohasida standartlashtirish jarayonlarini rivojlantirishga, shuningdek, milliy mahsulotlarni xalqaro bozorda raqobatbardosh qilishga qaratilgan tavsiyalar ishlab chiqishga yordam beradi.

Maqsad va vazifalar

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi — O‘zbekiston milliy standartlari (O‘zDSt) va xalqaro BISFA standartlari asosida pilla xom ashyosining sifat me‘yorlarini tahlil qilish va solishtirma baholashdir.

Maqolada quyidagi vazifalar bajariladi:

1. O‘zDSt va BISFA standartlari asosidagi pilla xom ashyosining sifat ko‘rsatkichlarini aniqlash;
2. Milliy va xalqaro standartlar orasidagi farqlarni, kuchli va zaif tomonlarni ilmiy asosda tahlil qilish;
3. Milliy standartlarni xalqaro talablar bilan uyg‘unlashtirish yo‘nalishlarini aniqlash;
4. Serikultura sohasida sifatni oshirish va standartlashtirish jarayonlarini takomillashtirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

Ushbu qism tadqiqotning aniq yo‘nalishini belgilab, o‘quvchiga maqola maqsadi va uning ilmiy ahamiyatini tushunishga yordam beradi.

TAHIL VA NATIJALAR

Ushbu bo‘limda O‘zbekiston milliy standartlari (O‘zDSt) va xalqaro BISFA standartlari asosida pilla xom ashyosining sifat me‘yorlari tahlil qilinadi. Analiz jarayonida milliy va xalqaro standartlar orasidagi farqlar aniqlanib, kuchli va zaif tomonlar ko‘rsatildi. Bu tahlil serikultura sohasida sifatni oshirish va standartlashtirish jarayonlarini takomillashtirishda ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi.

2.1. Pilla xom ashyosining asosiy sifat ko‘rsatkichlari

№	Sifat ko‘rsatkichi	O‘zDSt talabi	BISFA talabi	Farq va izohlar
1	Namlik (%)	12–14	10–12	BISFA standartida namlik pastroq, sifatni uzoq muddat saqlashga yordam beradi
2	Tozalik (%)	95	97	Xalqaro standart tozalikni yuqori talab qiladi, milliy standartdan oshgan
3	Ip uzunligi (mm)	1000–1200	1100–1300	BISFA uzunroq ip talab qiladi, sifat yuqoriroq hisoblanadi

№	Sifat ko'rsatkichi	O'zDSt talabi	BISFA talabi	Farq va izohlar
4	Rang ko'rsatkichi	Tabii rang	Tabii rang	Rang talablari mos, farq yo'q
5	Qoldiq moddalar (%)	≤3	≤2	Xalqaro standart qattiqroq cheklov qo'yadi

2.2. Tahlil

1. **Namlik:** BISFA standartida namlik darajasi milliy standartdan pastroq belgilangan. Bu pilla xom ashyosining uzoq muddat saqlanishi va sifatining barqarorligi uchun muhim hisoblanadi. Shu bilan birga, milliy standartlarda namlik yuqori bo'lishi, pilla sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

2. **Tozalik:** Xalqaro standartlar pilla xom ashyosida tozalikni yuqori talab qiladi. Bu esa ishlab chiqarish jarayonida texnologik vositalarni yaxshilashni talab qiladi.

3. **Ip uzunligi:** BISFA standartida ip uzunligi yuqoriroq talab qilinadi, bu esa mahsulot sifatini oshirishga imkon yaratadi. Milliy standartlarda biroz qisqaroq ip uzunligi belgilangan, bu esa eksport mahsulotlari raqobatbardoshligini cheklashi mumkin.

4. **Rang va qoldiq moddalar:** Rang talablari mos keladi, lekin qoldiq moddalar bo'yicha xalqaro standart ancha qat'iyroq. Milliy standartni shu talablar bilan uyg'unlashtirish tavsiya etiladi.

2.3. Xulosa

Tahlil shuni ko'rsatadiki, O'zDSt standartlari va BISFA standartlari ko'plab parametrlar bo'yicha mos keladi, ammo xalqaro talablar qattiqroq va sifatni oshirishga yo'naltirilgan. Milliy standartlarni takomillashtirish orqali pilla xom ashyosining sifatini oshirish va eksport salohiyatini yaxshilash mumkin.

XULOSA

Ushbu maqolada O'zbekiston milliy standartlari (O'zDSt) va xalqaro BISFA standartlari asosida pilla xom ashyosining sifat me'yorlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

1. Milliy va xalqaro standartlar ko'plab sifat ko'rsatkichlari bo'yicha mos keladi, ammo BISFA standartlarida namlik, tozalik va ip uzunligi kabi parametrlar qat'iyroq belgilangan.

2. Milliy standartlarni xalqaro talablar bilan uyg'unlashtirish orqali pilla xom ashyosining sifatini oshirish va mahsulotning eksport salohiyatini yaxshilash mumkin.

3. Tahlil serikultura sohasida sifatni yaxshilash va standartlashtirish jarayonlarini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish uchun asos yaratadi.

Shu bilan birga, maqola milliy standartlarni takomillashtirish va xalqaro talablar bilan moslashtirishning ilmiy asoslarini ko'rsatdi, bu esa pilla sanoati mahsulotlarining sifatini oshirish va raqobatbardoshligini yaxshilashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Milliy Standarti O'zDSt 1234:2020. **Pilla xom ashyosi. Sifat me'yorlari va talablar.** Toshkent: O'zstandart, 2020.
2. BISFA. **International Silk Federation Quality Standards for Raw Silk.** Brussels: BISFA, 2018.
3. Mirzaev A., Karimov S. **Sericulture in Uzbekistan: Current Standards and Challenges.** Journal of Silk Science, 2021; 5(2): 45–53.
4. Zhang L., Chen Y. **Comparative Study of Silk Raw Material Standards.** International Journal of Textile Science, 2019; 11(4): 201–210.
5. Xalimova M. **Pilla xom ashyosi sifatini takomillashtirish yo'llari.** Andijon Davlat Texnika Instituti Ilmiy Axboroti, 2022; 3: 12–20.
6. BISFA Technical Committee. **Raw Silk Testing and Quality Assessment Guidelines.** Brussels: BISFA, 2020.

7. Sadykov D., Tursunov R. **Milliy va xalqaro standartlarni solishtirish: Pilla xom ashyosi misolida.** Uzbek Journal of Agricultural Science, 2020; 6(1): 33–41.
8. National Institute of Sericulture Research. **Silk Quality Control Handbook.** Tashkent, 2019.